

Morgenbladet, 14. april 1953.

Vestmaktenes provokasjon av Hitler

Av overlæge Johan Scharffenberg

«Provoking Hitler» satte B. H. Liddell Hart som overskrift på sin anmeldelse av T. K. Derry: «The Campaign in Norway», i «The Listener», B.B.C.'s lytterblad 26. mars 1953. Liddell Hart er Englands mest ansette militærkritiker.

Da anmeldelsen bør bli kjent i Norge, gjengis den her såvidt mulig ordrett.

Som første bind av en offisiell serie fremstillinger av den annen verdenskrig varsler dr. Derry's bok godt. Den er velskrevet, meget letleselig og bemerkelsesverdig objektiv. Hvis de følgende bind holder samme standard av historisk skrivning kan betegnelsen «offisiell» opphøre å bli — som hittil — ansett som en motsetning til uttrykket «historie».

«Med bemerkelsesverdig åpenhet blottet dr. Derry feilene og bommertene i den britiske krigsførsel. Han knytter kritikk til avsløringen — og det er enda sjeldnere i offisiell historie: Hans oppriktighet innskrenker seg heller ikke til krigens militære forløp og dens vesentlig tekniske sider. Ti på en nennsom måte kaster han et overraskende lys over britiske hensikter i Skandinavia og britisk ansvar for provokasjon av Hitlers invasjon i Norge. Hans redegjørelse for forhistorien er kort, og han kan neppe ha fortalt hele sammenhengen, men de kjensgjerninger han fremholder krever en radikal revisjon av det bilde som ble formet av regjeringens talsmenn og propaganda den gang og av de britiske anklagere under Nürnbergprosessene etter krigen. De førstnevnte utroverdighet er forståelig under krigstidens forhold, men etterkrigsfremstillingen av saken i Nürnberg er virkelig mer vanærende og vil ulykkeligvis gi altfor stor berettigelse til den kontinentale kritikk av britisk hykleri. Det er liten trøst at våre franske allierte viste enda mindre skrupler med hensyn til angrepshandling.

Snart etter krigsutbruddet ble britisk planlegging innledet med Mr. Churchills utkast til drastisk inngrep for å avskjære Tysklands forsyning med svensk jernmalm.

(Dr. Derry viser at troen på dens

mulig avgjørende viktighet hvilte på innbilninger.)

Planen innebar krenkelse av Norges nøytralitet, og andre i regjeringen var tvilrådige med hensyn til godkjennelse. Men da Russland gikk mot Finnland i slutten av november, planla vi å bruke hjelp til Finnland som et dekke [a cloak] for å okkupere Norges viktigste havner og Sveriges malmfelter underveis. Den franske regjering ønsket å ta havnene ved et stormangrep, men den britiske regjering ville gjerne at vår landgang skulle bli møtt med «en viss grad av samtykke» fra norsk side, og den utstedte bare instruks for handling like før Finnland gav opp. Dette førte til utsettelse av planen fordi regjeringen følte at landsetninger nu sikkert ville «møte positiv motstand fra Norge og Sverige og kunne drive dem i armene på Tyskland». Regjeringen vendte nu tilbake til Mr. Churchills opprinnelige plan om å stenge veien for malmene ved mineutlegning i norsk farvann og således fremkalle en tysk invasjon — derved skapende «en viss berettigelse i verdens øyne» ikke bare for vår innledende krenkelse av Norges nøytralitet, men også for vår efterfølgende landsettelse av tropper. I våre utkast synes det å ha vært en overordentlig tykkhudet ringeakt for den lidelse vi skulle påføre de skandinaviske folk. Vår fiasko i dette vågestykke for en innbilt strategisk fordel kan vel bli regnet som gjengjeld for en så åpenbart umoralsk politikk [a flagrantly immoral policy]. Vi var ikke skikket til å kappes med Hitler på den veien. Skjønt han gikk senere i gang, gikk han fortore og mer virksomt.

Dr. Derry's konklusjon er at Hitlers beslutning om intervensjonen i Norge «var en følge av Allmark-affæren 16. februar som viste at Storbritannia under visse omstendigheter var rede til å krenke Norges nøytralitet». På sin side vedble han selv da å søke ytterligere berettigelse og passende betingelser så det var ikke før 2. april at han endelig fastslo å slå til 9. april. På britisk side var det første støt, mineutleggingen, planlagt for 5. april, men strid med franskmennene om en tilknyttet plan førte til tre dages utsettelse. Denne forsinkelse var skjebnesvanger for våre utsikter til å komme til Norge for tyskerne.

Men dr. Derry's langt fyldigere redegjørelse for selve krigen blottet så mange svakheter i planleggelse, utstyr og fasthet at de vekker tvil om vi i noe tilfelle kunne ha gjort det synderlig bedre selv ved et lengre forsprang.

Først og fremst som dr. Derry fremholder: «det synes oemerkelsesverdig at vi under utformningen av de alliertes planer for en aksjon i Skandinavia ikke med større virkelighetssans hadde undersøkt muligheten av at tyskerne kunne komme oss i forkjøpet der». Vi betalte dyrt for det han mildt kaller «en alminnelig optimisme i vår planlegging». Ennvidere «den opplysning om Norge som var tilgjengelig for vår egen bruk når tyskerne først var i landet, var håpløst underlegne den opplysning som tyskerne hadde samlet for sin invasjon». Denne uvitenhet var en stadig hemsko og er desto mer overraskende siden vi så lenge hadde planlagt intervensjon. Kommandoordningen var en ytterligere hemsko.» —

Efter noen ord om disse militære spørsmål slutter anmeldelsen med en beklagelse av at ingen dokumenter eldre enn 10. april er trykt i tilleggene.

B.B.C.'s lytterblad «The Listener» utkommer i millionopplag. — Liddell Hart's anmeldelse vil derfor bli lest av langt flere mennesker enn dr. Derry's store bok, hans autoritet vil gi hans omdømme vekt. Derry har dessverre ikke nevnt at Sverige ved handelsavtalen med Storbritannia 7. desember 1939 uttrykkelig sikret seg rett til å utføre malm til Tyskland i samme omfang som i fredstid og at det også ble utført svensk malm til England via Narvik som transitthavn. I april ville isløsningen i den botniske viken tillate malmutførsel via Luleå. Efter erobringen av Lorraine fikk Tyskland rådighet over de deraværende rike malmfelter. Eksporten over Narvik kom, tross odelegelsene i 1940, i gang igjen i 1941. De allierte fikk liten nytte av sine planer i Norge.

Vesentlig samme syn på de alliertes skandinaviske politikk som Liddell Hart har jeg fremholdt helt fra mitt foredrag på Oslo Universitet 9. april 1946 til min kronikk i «Morgenbladet» 24. mars 1953.

Johan Scharffenberg.

Forts. side 7.

2